

Сушик І.В.*к.іст.н., доцент,**доцент кафедри соціогуманітарних технологій,**Луцький національний технічний університет***Suchyk Iryna***Lutsk National Technical University*

МІГРАЦІЙНЕ ПРАВО ТА МІГРАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК РЕГУЛЯТОРИ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

MIGRATION LAW AND MIGRATION MANAGEMENT AS REGULATORS OF MIGRATION PROCESSES

Анотація. Досліджено роль та значення міграційного права та міграційного менеджменту в регулюванні міграційних процесів. Відзначено активізацію міграційного законодавства з часів незалежності України, труднощі його формування, пов'язані з радянським минулим. Виділено, що ефективний міграційний менеджмент в поєднанні з міграційним правом та розумно вибудованою міграційною політикою є механізмом юридичного та соціального регулювання міграційних процесів. Наведено міжнародні та вітчизняні документи, що здійснюють правове регулювання міграції, демонструють глобальність явища та виносять його для обговорення на рівень світових організацій та об'єднань. На прикладі міграційної кризи в Європі показано вразливість і неспроможність передових країн віднайти спільні рішення задля врегулювання проблеми біженців. Висловлено застереження про те, що масові хвилі міграції, викликані в тому числі війною в Україні, можуть стати дестабілізуючим фактором у межах спільноти Європейського Союзу. Доведено нагальну потребу у перегляді міграційного законодавства у світі, формуванні дієвої міграційної політики України і таких її інструментів як міграційне право та міграційний менеджмент.

Ключові слова: міграційне право, міграційний менеджмент, міграційні процеси, міграційна політика, соціальна безпека.

Постановка проблеми. Нове століття ознаменоване масштабними міграційними переміщеннями в світі. Міграція стала трендом сучасності, об'єктивною реальністю, яка торкається майже усіх країн світового господарства. Конфлікти, війни, бідність, нерівність, екологічні лиха, відсутність коштів вимушують людей бути мобільними і рухатися в пошуку кращого життя. Окреслені проблеми актуалізують питання правової регламентації питань міграції, адже саме від чітких правових засад зваженої міграційної політики залежить політична, економічна та соціальна безпека світового існування та співіснування держав.

Правове регулювання міграційних процесів стало одним з пріоритетів порядку денного сучасної

Європи і світу, умовою збереження соціальної безпеки світу. Політико-правове регулювання міграції включає в себе створення нормативно-правової бази, формування політичних інститутів, які виконуватимуть законодавчі, виконавчі, регулюючі, моніторингові, контролюючі та інші функції, пов'язані з процесами міграції населення.

Питання міграції актуальні, як для України, яка знаходиться у стані війни, так і для всього світу, де потоки біженців/мігрантів збільшуються щороку. Міграційні кризи нового століття похитнули єдність Європейського союзу і довели складність процесів регулювання міграції, недосконалість правової бази, особливо проблем адаптації та соціального забезпечення прибулих мігрантів. Наслідки сучасної міграційної кризи можуть бути непередбачуваними для світу, а проблеми інтеграції мігрантів в суспільне життя Європи стануть одними з найскладніших для регулювання.

Для більшості країн світу явище міжнародної міграції є звичним. Україна з початку 1990-х років з відкриттям кордонів колишнього СРСР зіштовхнулася з міграційними процесами значно іншого масштабу і поступово стала частиною глобальних міграційних процесів. Світові події останніх років доводять і вимагають швидкого правового реагування питань міграції. Серед них: вплив біженців у Європу (міграційна криза 2015–2016 рр.), напруженість стану на Близькому Сході, спровокована «гібридною агресією» [1] на кордоні між Білоруссю та ЄС в кінці 2021 р., війна в Україні з 2014 р. та активна фаза з повномасштабним вторгненням росії з лютого 2022 р. тощо.

Поява в Україні з 2014 р. нової категорії внутрішніх мігрантів – внутрішньо переміщених осіб (ВПО) також вимагає напрацювання правової основи. Станом на 2017 р. в Україні налічувалася найбільша кількість внутрішньо переміщених осіб в Європі з часів завершення Другої світової війни. Станом на 2019 р., Україна посідала восьме місце у світі за внутрішнім переміщенням особи [2, с. 133].

Активна фаза війни росії проти України з лютого 2022 р. спровокувала нову міграційну кризу в Європі. За оцінками Міжнародної організації з міграції, кількість українців, які виїхали з країни з початку повномасштабної війни, станом на середину березня досягла більше 3 млн осіб. З початку війни до початку травня 2022 р. в Україні близько 12,8 мільйонів осіб стали біженцями, з них 7,7 млн осіб стали внутрішніми переселенцями, що складає 17,5% від всього населення країни. За підрахунками Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, на 23 квітня 2022 р. з України виїхали понад 5,1 млн осіб, зокрема близько 2,9 млн – до Польщі, 774 тис. – до Румунії, 490 тис. – до Угорщини, 443 тис. – до Молдови, 354 тис. – до Словаччини [3].

Станом на липень 2022 р., як повідомила єврокомісарка з внутрішніх справ Ільва Йохансон «до Євросоюзу в'їхало 6,7 млн українців і приблизно 3 млн вже повернулися. Заявку на тимчасовий захист подали 3,7 млн українців». І хоча цифри недосконало точні, оскільки часто українці подавали заявки спочатку в одній країні ЄС, потім – в іншій, «приблизно 3,2–3,7 млн українців перебувають зараз на території ЄС». За словами І. Йохансон, найбільша кількість українців, якщо розраховувати кількість біженців на душу населення країни, що приймає, приїхала до Чехії, на другому місці – Польща, третьому – Естонія, четвертому – Литва, п'ятому – Болгарія, шостому – Латвія [4].

Наведені події загострюються проблеми, пов'язані з стабільністю політико-правових систем держави і світу загалом. Неконтрольована нелегальна міграція може призводити до внутрішніх конфліктів всередині країн та загрожувати єдності держав всередині ЄС, а це потребує чітких правових рамок, в яких мають відбуватися міграційні процеси.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед сучасних праць науковців, котрі досліджують причини та наслідки міграції для України виділяються роботи академіка Е. Лібанової [5–7]. Авторка дає характеристику масштабів міграції, її структури за країнами тяжіння, окреслює можливості впливу держави на міграційну поведінку населення. Сучасну міграційну ситуацію у світі та Україні аналізує професорка О. Малиновська [8–10; 17]. Дослідниця вивчає міжнародно-правові документи у сфері міграції, зокрема, напрацювання стосовно спільної міграційної політики Європейського Союзу, а також обґрунтовує потребу у нових перспективних моделях міграційного менеджменту.

Імплементацию міжнародних норм щодо протидії нелегальній міграції у національне законодавство України вивчає доктор В. Олефір [11]. Новий напрям наукових досліджень міграційної політики, основу якого складає концепція превентивного міграційного менеджменту пропонує дослідниця О. Риндзак [12]. Наукову спробу комплексного теоретичного дослідження міграційного права в системі права України

здійснив А. Супруновський [13]. Дослідником розглянуто державно-правове регулювання міграційних процесів, проаналізовано процес формування державної міграційної політики, роль держави і права у регулюванні міграційними процесами. Міграцію як явище у сучасних наукових концепціях розглядає Л. Весельська [14]. Авторка пояснює специфіку державного регулювання вимушеної міграції в Україні за сучасних умов.

Попри численні доробки вчених міграцієзнавців, які розглядають феномен міграції комплексно із врахуванням досліджень з даної проблематики істориків, юристів, економістів, психологів та культурологів, водночас, потребують вивчення та нормативно-правового врегулювання питання соціального захисту мігрантів, проблеми біженців та ВПО, породжені міграційними кризами та війною в Україні.

Мета статті. Метою пропонованого дослідження є аналіз важливості міграційного права та міграційного менеджменту в системі управління міграційними процесами.

Виклад основного матеріалу. Міграційні переміщення завжди були своєрідним індикатором реагування населення на зміни, що відбуваються в політичному, економічному та соціальному житті будь-якого суспільства. Протягом останніх років міграція населення набула небачених раніше масштабів, вона досить швидко змінює картину світу і вимагає напрацювання нормативно-правової бази щодо врегулювання різних видів міграції, міграційних процесів, як всередині країни так і на міжнародному рівні.

В Україні сучасний стан правової системи знаходиться в процесі формування, поки що не вироблено законодавчої бази, здатної ефективно впливати на міграційні потоки в інтересах суспільства. Триває процес формування міграційного права, що є колізійним не тільки через різноманіття його джерел, але й через невизначеність його основних засад, предмета й методу правового регулювання. Зважаючи на те, що у міграційних процесах діють не тільки правові, але й інші соціальні регулятори, це зумовлює можливість послаблення права як регулятора суспільних відносин і правової системи в цілому [15, с. 15].

Основу міграційної політики у колишньому Радянському Союзі складало адміністративне регулювання внутрішніх територіальних переміщень населення, на зовнішню міграцію було накладено своєрідне політичне табу. В Конституції СРСР та конституціях союзних республік так і не було проголошено право громадян на свободу пересування, вибору місця перебування та проживання. Крім того, протягом усієї своєї історії радянська держава завжала розвитку цього права, використовуючи для цього паспортний режим» [15, с. 34].

Формування пострадянської міграційної системи відбувалося під впливом низки історичних, економічних, політичних, демографічних, психологіч-

них, соціально-етнічних та географічних факторів. Започаткування правового регулювання міграційних питань у незалежній Україні відбулося із прийняттям Декларації про державний суверенітет України [16]. від 16 липня 1990 року, законів України «Про громадянство України» від 8 жовтня 1991 року та «Про національні меншини в Україні» від 25 червня 1992 року. Українська політична система до 1993 року не мала ні нормативно-правової бази, ні напрямів державної міграційної політики з чітко окресленими цілями та завданнями, ні системи органів державної влади, що адекватно відповідали б сформованій після розпаду СРСР міграційній ситуації [15, с. 35].

Міграційне право України можна визначити як сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини, пов'язані з міграційними процесами фізичних осіб, визначенням правового статусу мігранта в результаті свободи пересування, а також закріплення гарантій і обов'язків держави та її органів щодо утвердження й забезпечення статусу різних категорій мігрантів.

Вчені міграцієзнавці постійно наголошують на потребі урегулювання міграційних відносин, виробленні спільних управлінських рішень, націлених на керованість, передбачуваність та корисність міграційних процесів. Підняті науковцями проблеми складають основу міграційного менеджменту, який, як і міграційне право, знаходяться у стані напрацювання. Ефективний міграційний менеджмент в поєднанні з міграційним правом та розумно вибудованою міграційною політикою держав може забезпечити фундамент для стабілізації сучасного світу.

Зважаючи на глобальні зрушення у всіх сферах життя та мобільні тренди сучасності кожна країна намагається вибудувати свою міграційну політику, врахувавши, як виклики безпеки так і можливості, що відкриваються з прибуттям мігрантів. Міграційна криза в Європі стала не лише гуманітарною катастрофою, а й серйозним викликом фундаментальним здобуткам Євросоюзу, продемонструвавши кризу управління, неспроможність передових країн віднайти спільне для ЄС рішення щодо врегулювання проблеми біженців.

Масові хвилі міграції стали дестабілізуючим фактором у межах спільної внутрішньої політики ЄС, перетворившись на болючу проблему для європейців, залишивши позаду економічні труднощі та безробіття. Внаслідок неконтрольованого потоку біженців держави змушені спрямовувати фінансові та програмні пріоритети соціальної інтеграції на тимчасове утримання мігрантів з можливим скороченням соціальних гарантій для громадян європейського резидентства через брак коштів у бюджеті країни.

Міграційні тенденції біженців на сучасному етапі розвитку суспільства є невтішними для Європейського Союзу. Біженці, перетинаючи європейські кордони у пошуках кращого життя, стали загрозою безпеці та стабільності європейських країн та спри-

чинили кризові явища в європейському середовищі. Ймовірні наслідки сучасної міграційної кризи Європейського Союзу можуть бути досить непередбачуваними. Найскладнішими для регулювання є проблеми інтеграції мігрантів в суспільне життя Європи. Голова Єврокомісії Жан-Клод Юнкер підкреслював, що міграція на довгі роки залишатиметься викликом для майбутніх поколінь європейців. Міграційні зрушення у світі, в тому числі війна в Україні, є тими факторами, що визначають потребу реформування правового поля міграційної політики ЄС та окремо взятих держав. Необхідні відповідні інструменти для справедливого і відповідального регулювання міграційних процесів.

Зважаючи на те, що кількість мігрантів у світі постійно збільшується (за даними ООН, у світі налічується 272 млн мігрантів, на 100 млн більше, ніж на початку століття) [17, с. 12], управління міграцією може мати позитивне значення і для країн походження, і для країн призначення, і для самих мігрантів. Усвідомлення вигод від міграції і пов'язаних із нею ризиків, вимагає напрацювань у сфері міграційного права та розвитку міграційного менеджменту.

Оскільки міграція за своєю суттю є міжнародним явищем, існує потреба у розвитку не лише національних, а й міжнародних інструментів у цій сфері. Ще у 1994 р. під час Всесвітньої конференції з народонаселення в Каїрі проблема міграції обговорювалася як глобальна, проте винести цю проблему на найвищий рівень вдалося лише у 2006 р. в 10 рамках 61-ої сесії Генеральної Асамблеї ООН. Другий Глобальний діалог із питань міграції відбувся 2013 р. «Якщо в Цілях тисячоліття, тобто основному дороговказі розвитку людства, розрахованому на перші п'ятнадцять років XXI ст., ні внутрішня, ні зовнішня міграція не згадувалися, у Порядку денному сталого розвитку до 2030 року, ухваленому Генеральною Асамблеєю ООН у вересні 2015 р., держави – члени ООН погодилися, що людська мобільність є одним із ключових чинників прогресу» [17, с. 9–14].

У вересні 2016 р. у Нью-Йорку керівники 193 країн ООН ухвалили Нью-Йоркську декларацію щодо біженців та мігрантів, де було висунуто завдання досягнення глобальних домовленостей у сфері регулювання міжнародних міграцій, вироблення спільних стандартів щодо поведінки з мігрантами та біженцями, їх затвердження міжнародно-правовим документом. У грудні 2018 р. було винесено на розгляд Генеральної Асамблеї ООН Глобальний договір про безпечну, впорядковану та законну міграцію [17]. Він заснований на принципах державного суверенітету, недискримінації, поваги до прав людини, розподілу відповідальності та розвитку міжнародного співробітництва, а також на усвідомленні того факту, що незалежно від будь-яких політичних та економічних обставин усі держави світу зацікавлені в тому, щоби міграція була законною та безпечною, а права мігрантів поважали. Пакт містить 23 цілі з

управління міграцією на місцевому, національному, регіональному та глобальному рівнях.

Як зазначає професор О. Малиновська [17, с. 12], питання Глобального договору про міграцію в деяких країнах перетворилося на ключове в політичній боротьбі. Противники Договору заявляли, що його положення порушують державний суверенітет, що держави самостійно мають вирішувати, кого й на яких умовах допускати на свою територію. Закидали також відсутність чіткої межі між легальною та нелегальною міграцією.

Делегація України долучилася до обговорення проекту, однак у спільній заяві Міністерства закордонних справ (МЗС) та Державної міграційної служби (ДМС) було сказано, що наша держава наразі утримується від його підтримки й розгляне можливість приєднання до Глобальної угоди про безпечну, впорядковану та законну міграцію на іншому етапі за сприятливіших умов.

Фахівці з міграції зазначають, що така позиція представників України мотивувалася тим, що внаслідок агресії та війни Україна змушена опікуватися майже 1,5 млн внутрішньо переміщених осіб, що вимагає значних зусиль та ресурсів. Однак її підписання, як вказує О. Малиновська, спираючись на думку міграціологів, дозволило б спрямувати міжнародні зусилля задля впорядкування міграції та захист прав мігрантів, зважаючи на те, що Україна на той час була чи не найбільшим постачальником трудових мігрантів до Європи. Крім того, Глобальний договір не має юридично-зобов'язуючої сили, не передбачає ратифікації, тобто не є обов'язковим для виконання, а містить орієнтири розвитку міжнародної та національної міграційної політики, мінімальних стандартів поведінки з мігрантами.

До Договору приєдналася більшість країн світу, Україна підтвердила свої зобов'язання стосовно подальшого виконання зобов'язань щодо прийому біженців, реадмісії, міжнародної співпраці в міграційній сфері, зокрема з Міжнародною організацією з міграції.

Важливу роль у регулюванні питань міграції мають міжнародні правові документи минулого століття: Конвенція про примусову чи обов'язкову працю (1930 р.), Декларація стосовно цілей та завдань Міжнародної організації праці (1944 р.), Загальна декларація прав людини (1948 р.), Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966 р.) [19, с. 65]. У згаданих документах закріплюються загальні положення щодо сутності та змісту трудових прав кожної особи, а також щодо обов'язків держав-учасниць зазначених договорів із забезпечення трудових прав людини, незалежно від її статусу (віку, статі, національності, расової приналежності, віросповідання, громадянства тощо). Тобто положення зазначених міжнародних документів щодо трудових прав рівною мірою стосуються будь-якої фізичної особи, в тому числі і мігрантів.

Загальна декларація прав людини (10 грудня 1948 р., Ст. 13) проголошує, що «кожна людина має право вільно пересуватися і обирати собі місце проживання у межах кожної держави». «Кожна людина має право покинути будь-яку країну, включаючи й свою власну, і повертатися у свою країну» [19]. Кожна людина має право на працю, на вільний вибір роботи, на справедливі і сприятливі умови праці та на захист від безробіття. Кожна людина, без будь-якої дискримінації, має право на рівну оплату за рівну працю.

У зазначеному Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права, прийнятому 16 грудня 1966 року Генеральною Асамблеєю ООН [20] закріплено, що Держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право кожного на справедливі і сприятливі умови праці, включаючи, зокрема: «справедливу зарплату і рівну винагороду за працю рівної цінності без будь-якої різниці; «однакову для всіх можливість просування по роботі на відповідні більш високі ступені виключно на підставі трудового стажу і кваліфікації»; «відпочинок, дозвілля і розумне обмеження робочого часу та оплачувану періодичну відпустку так само, як і винагороду за святкові дні».

Головною інституцією щодо питань міграції є ООН (Організація Об'єднаних Націй). Як універсальна організація загальної компетенції, ООН задіяна в міжнародно-правовому регулюванні міграції як під час діяльності своїх головних органів, так і різних установ, фондів, програм, що відносяться до системи ООН. Зокрема, Генеральна Асамблея ООН тримає в центрі уваги проблеми розвитку, права мігрантів, трудову міграцію, біженців, торгівлю людьми і незаконне ввезення мігрантів.

Важливу роль у врегулюванні міграції відіграє Міжнародна організація праці (МОП). За ініціативою МОП було прийнято низку конвенцій, які зобов'язали держави-учасниці дотримуватися принципу недискримінації між громадянами і мігрантами в області трудових відносин.

Спеціалізованою міжнародною організацією, діяльність якої присвячена виключно питанням міграції, є Міжнародна організація з міграції (МОМ), заснована у 1951 р., метою організації є координація міжнародної міграційної політики з боку держав та міжнародних організацій, створення форуму для обговорення актуальних питань у сфері міграції, а також надання державам технічної та консультативної допомоги задля реалізації конкретних проектів у міграційній сфері.

Поряд з міжнародними міждержавними організаціями, все більше значення набуває діяльність міжнародних неурядових організацій. Ключову роль в допомозі щодо переміщення населення відіграє Міжнародний Комітет Червоного Хреста, заснований в Женеві в 1863 р.

Урегулюванню питань трудових прав мігрантів присвячено низку міжнародних актів. Так, Конвен-

ція про працівників-мігрантів (переглянута 1949 р.), вперше на офіційному рівні дає визначення поняття «працівник-мігрант» – це «особа, яка мігрує з однієї країни в іншу з наміром отримати роботу інакше, ніж за власний рахунок, і охоплює будь-яку особу, яка визнається згідно із законом як працівник-мігрант» [21].

Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів (1977 р.) [22], яка спрямована на втілення в життя ідеалів і принципів, які є спільним надбанням держав-учасниць Ради-Європи (перш за все, в частині забезпечення прав людини і її основоположних свобод); сприяння економічному та соціальному прогресу в даних країнах. У конвенції проголошується, що правовий статус трудящих-мігрантів, які є громадянами держав-членів Ради Європи, повинен регулюватися таким чином, щоб забезпечити їм у міру можливості в усіх аспектах умов життя й праці режим, не менш сприятливий, ніж режим, що надається працівникам, які є громадянами держави, що приймає.

Міжнародна конвенція про захист прав усіх трудящих-мігрантів і членів їхніх сімей (1990 р.) [23]. Дана конвенція спирається на базові документи ООН з прав людини та документи МОП щодо прав трудящих мігрантів. Є першим всеохоплюючим актом ООН із цього питання. Спрямована на боротьбу з незаконною міграцією та охорону прав трудящих-мігрантів.

До питання безпеки та міграційних виклики сучасного світу звернена Лісабонська угода – нова базова угода щодо принципів функціонування Європейського Союзу (офіційно підписана у 2007 р., ратифікована національними парламентами 27 держав Євросоюзу і набрала чинності 1 грудня 2009 року). Лісабонський договір чіткіше визначає роль ЄС у сфері спільної зовнішньої та безпекової політики, містить нові важливі положення, які зміцнюють ЄС, в тому числі у боротьбі з нелегальною міграцією. Важливою частиною Лісабонської стратегії ЄС стала імміграційна політика щодо висококваліфікованих працівників (High-skilled immigration) і її узгодження між країнами-членами ЄС [24].

Для регулювання процесів, пов'язаних з міжнародною міграцією, кожна країна напружує свою міграційну політику (внутрішню та зовнішню). Міграція впливає на різні сфери життєдіяльності суспільства (соціальну, економічну, зовнішньоекономічну, демографічну, сферу національної безпеки). «Державна міграційна політика складає цілу систему правових, адміністративних, організаційно-фінансових заходів та інформаційне забезпечення державними і неурядовими організаціями упорядкування міграційного простору, регулювання трудового міграційного руху населення з позицій національних пріоритетів, кількісного і якісного складу міграційних потоків, їх соціальної, демографічної та економічної структури» [25, с. 156].

До системи суб'єктів загального регулювання міграційними процесами в Україні відносяться Верховна Рада України, Президент України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Рада національної безпеки і оборони, органи місцевого самоврядування. Саме на них покладаються завдання та функції щодо регулювання, контролю та нагляду за дотриманням прав і свобод іноземців та осіб без громадянства, іммігрантів, біженців, забезпечення належних умов їх перебування на території України.

До другої групи належать органи виконавчої влади. На національному рівні ці функції покладені на такі державні органи та відомства: Державну міграційну службу, Державну прикордонну службу України, Міністерство внутрішніх справ, Службу безпеки України, Митну службу України та Раду національної безпеки та оборони. Існує значна кількість органів державного управління (центрального, регіонального та місцевого), які здійснюють регулювання міграційних процесів.

Через дублювання повноважень окремими відомствами у 2010 р. було створено Державну міграційну службу України як центральний орган виконавчої влади з відповідними структурними підрозділами, на який покладені функції щодо здійснення державної міграційної політики.

Указом Президента України від 6 квітня 2011 року №405/2011 «Питання Державної міграційної служби України» затверджено Положення про Державну міграційну службу України, згідно з яким Державна міграційна служба України (ДМС України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України.

Базовим стратегічним документом стосовно регулювання міграційних процесів в Україні є Концепція державної міграційної політики, прийнята 30 травня 2011 р.) [26]. У преамбулі Концепції вказано, що вона спрямована на «забезпечення ефективного державного управління міграційними процесами, створення умов для сталого демографічного та соціально-економічного розвитку держави, підвищення рівня національної безпеки шляхом запобігання виникненню неконтрольованих міграційних процесів і ліквідації їх наслідків, узгодження національного законодавства у сфері міграції з міжнародними стандартами, посилення соціального і правового захисту громадян України, які перебувають або працюють за кордоном, створення умов для безперешкодної реалізації прав, свобод, законних інтересів мігрантів і виконання ними передбачених законодавством обов'язків, забезпечення повноти використання інтелектуального та трудового потенціалу таких осіб, додержання принципів захисту інтересів України».

Стратегічні напрями міграційної політики та завдання державних органів щодо її реалізації знайшли продовження у Стратегії державної мігра-

ційної політики України на період до 2025 року [27], де сказано, що така політика має «позитивно впливати на консолідацію Української нації та безпеку держави, прискорювати соціально-економічний розвиток країни, сприяти уповільненню темпів депопуляції, стабілізації кількісного та якісного складу населення, забезпечити потреби економіки в робочій силі, відповідати міжнародним стандартам і міжнародним зобов'язанням України».

Головна роль державно-правового регулювання міграційними процесами належить Конституції України [28]. Закріпивши демократичні принципи побудови Української держави, Конституція гарантує свободу пересування, вільний вибір місця проживання, вільний в'їзд і виїзд з країни. У ній знайшли своє відображення положення про рівні права іноземців, можливість набуття притулку в Україні тощо. Вона проголосила захист громадян, які знаходяться за кордоном.

Важливим законодавчим актом, що безпосередньо впливає на розвиток міграційних процесів, став Закон України «Про громадянство» від 18 січня 2001 р. [29]. Цей закон: забезпечує право на українське громадянство всім без винятку жителям країни; є гарантією захисту некорінного населення від дискримінації та вимушеної еміграції; надав право на українське громадянство вихідцям з України, які з різних причин виїхали з її території, якщо вони не є громадянами інших держав і постійно проживають в Україні.

Певний вплив на міграційні процеси має українське законодавство стосовно національних меншин. Так, Закон України «Про національні меншини в Україні» [30], забезпечуючи права національних меншин як невід'ємну частину прав людини, сприяє міжнаціональному світу та злагоди, запобігає еміграції за етнічними міжусобицям. Зауважимо, що віднедавна поняття «національні меншини» пропонувано замінити терміном «національні спільноти».

Нормативно-правова база, що безпосередньо стосується сфери міграції, складається з низки законів, постанов уряду, відомчих документів. Насамперед, це Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 2012 р. [31]. Статус біженця в Україні може отримати іноземець, який внаслідок обґрунтованих побоювань став жертвою переслідувань за ознаками раси, національності, ставлення до релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань, змушений залишити територію держави, громадянином якої він є (або територію країни свого постійного проживання), і не може або не бажає користуватися захистом цієї держави, внаслідок зазначених побоювань. Відповідно до Закону, статус біженця не надається, якщо іноземець прибув з держави, де він міг отримати притулок. Це положення не поширюється на осіб, для яких передбачений спрощений порядок отримання українського

громадянства, тобто на вихідців з України та їхніх нащадків.

Ще одним важливим законодавчим актом, що стосується врегулювання міграції, є Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» [32]. Відповідно до цього Закону іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України.

Іноземці та особи без громадянства, які перебувають під юрисдикцією України, незалежно від законності їх перебування, мають право на визнання їх правосуб'єктності та основних прав і свобод людини. Іноземці та особи без громадянства зобов'язані неухильно додержуватися Конституції та законів України, інших нормативно-правових актів, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей, інтереси суспільства та держави.

Серед законів, які безпосередньо забезпечують врегулювання міграційних процесів, слід також назвати Закон України «Про порядок виїзду і в'їзду в Україну громадян України» [33]. Цей Закон надає право вільного виїзду за кордон та повернення на батьківщину всім громадянам України, виключає будь-які обмеження прав громадян, які виїжджають за кордон на тимчасове або постійне проживання.

Аналіз міграційної ситуації в Україні, як зазначає доктор Белевцева В. В. [34, с. 105], показує, що вона розвивається значно динамічніше, ніж процес імплементації вітчизняного законодавства у цій сфері. По суті йдеться про відсутність дієвого міграційного менеджменту – управління та контролю за міграційними процесами в Україні. Окреслена ситуація може призвести до нових викликів національній безпеці, тому нагальною потребою для України є впровадження дієвої міграційної політики та формування міграційного законодавства.

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи вищевикладене можна дійти висновку про те, що сучасні міграційні процеси, які активізувалися у світі, вимагають посиленої уваги, як окремих держав так і світової спільноти загалом щодо проблеми регулювання, управління міграційних процесів на основі перегляду міграційної політики та оновлення міграційного законодавства. Міжнародна спільнота вже багато років працює над виробленням правової бази стосовно врегулювання і контролю міграції. Виклики нового століття, які пришвидшили міграційні процеси, породили велику кількість біженців, мігрантів, внутрішньо переміщених осіб, продемонстрували вразливість і безсилість правового законодавства навіть у розвинутих країнах Європи, неспроможність передових країн віднайти спільні рішення задля врегулювання проблеми біженців. Масові хвилі міграції, викликані в тому числі війною

в Україні, можуть стати дестабілізуючим фактором у межах спільноти Європейського Союзу, що доводить нагальну потребу у перегляді міграційного законодавства у світі, формуванні дієвої міграційної політики України і таких її інструментів як міграційне право та міграційний менеджмент.

Пропоноване дослідження, актуалізуючи питання урегулювання міграційних процесів у світі звертаючись до міграційного права, водночас піднімає цілий пласт дотичних питань, які потребують ретельного дослідження і напрацювання. Серед них питання соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб, трудових мігрантів, біженців, питання забезпечення захистом українських біженців війни, їх соціальної і психологічної адаптації, питання соціальної безпеки світу, толерантності і міжкультурного діалогу тощо.

Література:

1. Солонина Є. Міграційна криза і «рука Кремля»: що роблять ЄС і НАТО, та що може зробити Україна? URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/mihranty-kryza-bilorus-polsha-rosiya-ukrayina/31555337.html> (дата звернення: 12.07.2022).
2. Kobelia, Z., Todorciuk, S. and Stortsun, K. (2021), «Labor migration at the present stage of market transformation of the ukrainian economy», *Ekonomika ta derzhava*, vol. 4, pp. 132–136.
3. Українські біженці війни за кордоном. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ukrayinski-bizhentsi-viyny-za-kordonom> (дата звернення: 12.07.2022).
4. Країни ЄС прийняли майже 7 млн біженців з України, назад вже повернулися 3 млн осіб. URL: <https://espreso.tv/kraiini-es-priynualimayzhe-7-mln-bizhentsiv-z-ukraini-nazad-vzhe-povernulis-3-mln-osib> (дата звернення: 12.07.2022).
5. Лібанова Е. М. Зовнішні трудові міграції українців: масштаби, причини, наслідки. *Демографія та соціальна економіка*. 2018. № 2. С. 11–26.
6. Лібанова Е. М., Позняк О. В. Зовнішня трудова міграція з України: вплив COVID-19. *Демографія та соціальна економіка*. 2020. № 4. С. 25–40.
7. Лібанова, Е. М. COVID-19: соціально-економічні втрати 2020 року та потенційні ризики. *Вісник Національної академії наук України*. 2021. № 6. С. 42–46. DOI: <https://doi.org/10.15407/vism2021.06.042>.
8. Малиновська О. А. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії : монографія. Київ : НІСД, 2018. 472 с.
9. Малиновська О. А. Циркулярна міграція – політична мода чи перспективна модель міграційного менеджменту? *Демографія та соціальна економіка*. 2011. № 2. С. 95–104.
10. Малиновська О. А. Сучасний розвиток міграційної політики ЄС та міграційні перспективи України. *Демографія та соціальна економіка*. 2021. № 2 (44). С. 92–109. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2021.02.092>.
11. Олєфір В. І. Імплементация міжнародних норм щодо протидії нелегальній міграції у національне законодавство України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2005. Вип. 29. С. 76–85.
12. Риндзак О. Т. Міграційна політика в Україні: виклики та інтеграційні перспективи : монографія / НАН України, ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долинського»; наук. ред. д. е. н., проф. У. Я. Садова. Львів : Каменяр, 2019. 422 с.
13. Супруновський А. І. Міграційне право в системі права України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01/ Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2011. 195 с.
14. Весельська Л. А. Поняття міграція та міграційний процес у сучасних наукових концепціях. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія : Державне управління. 2018. Т. 29 (68), № 1. С. 8–12.; Весельська Л. А. (2017). Специфіка державного регулювання вимушеної міграції в Україні

- за умов антитерористичної операції. (№ 19. С. 59–63). Київ : Інвестиції: практика та досвід.
15. Гусаров С. М. та ін. Міграційне право України. Харків : Дім реклами, 2016. 296 с.
 16. Декларація про державний суверенітет України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> (дата звернення: 12.07.2022).
 17. Малиновська О. А. Глобальна угода щодо міграції та удосконалення міграційної політики України. *Проблеми реалізації Стратегії державної міграційної політики України* : зб. матеріалів наук.-практ. конф. (м. Київ, 19 груд. 2019 р.) / упоряд. О. А. Малиновська. Київ : НІСД, 2019. С. 9–14.
 18. Козін С. М. Можливості використання в Україні досвіду Німеччини у сфері правового регулювання захисту трудових прав мігрантів. <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.5-1.17>
 19. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 20.01.2022).
 20. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text (дата звернення: 20.01.2022).
 21. Конвенція про працівників-мігрантів (переглянута 1949 р.) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_159#Text (дата звернення: 20.01.2022).
 22. Європейська конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів від 24.11.1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_307#Text (дата звернення: 12.07.2022).
 23. Міжнародна конвенція про захист прав всіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_203#Text (дата звернення: 12.07.2022).
 24. Cerna L. Understanding the diversity of EU migration policy in practice: the implementation of the Blue Card initiative / University of Oxford, Policy Studies, 2013. Vol. 34. No. 2. P. 180–200.
 25. Пурігіна О. Г., Сардак С. Е. Міжнародна міграція : навч. посіб. Дніпро : Вид-во ДНУ, 2009. 352 с.
 26. Про Концепцію державної міграційної політики : Указ Президента України № 622/2011 від 30 травня 2011 року. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/13642.html> (дата звернення: 12.07.2022).
 27. Стратегія міграційної політики до 2025 року: основні положення <https://europewb.org.ua/strategiya-migratsijnoyi-polityky-do-2025-roku/> (дата звернення: 12.07.2022).
 28. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
 29. Про громадянство : Закон України від 18 січня 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text> (дата звернення: 12.07.2022).
 30. Про національні меншини в Україні : Закон України від 25 червня 1992 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T249400.html (дата звернення: 12.07.2022).
 31. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 16, ст. 146).
 32. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 8 липня 2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text> (дата звернення: 12.07.2022).
 33. Про порядок виїзду і в'їзду в Україну громадян України : Закон України від 21 січня 1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3857-12#Text> (дата звернення: 12.07.2022).
 34. Белявцева В. В. Правове регулювання міжнародних міграційних процесів. *Інформація і право*. 2018. № 2 (25). С. 103–109.

References:

1. Solonyna Ye. Mihratsiina kryza i «ruka Kremli»: shcho roblat YeS i NATO, ta shcho mozhe zrobyty Ukraina? [The migration crisis and the "hand of the Kremlin": what are the EU and NATO doing, and what can Ukraine do? Available at: <https://www.radiosvoboda.org/a/mihranty-kryza-bilorus-polsha-rosiya-ukrayina/31555337.html> (accessed: July 12, 2022).

2. Kobelia, Z., Todoriuk, S. and Stortsun, K. (2021), «Labor migration at the present stage of market transformation of the ukrainian economy», *Ekonomika ta derzhava*, vol. 4, pp. 132–136.
3. Ukrainski bizhentsi viiny za kordonom. [Ukrainian war refugees abroad]. Available at: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ukrayinski-bizhentsi-viiny-za-kordonom> (accessed: July 12, 2022).
4. Krainy YeS pryinyali maizhe 7 mln bizhentsiv z Ukrainy, nazad vzhe povernuly 3 mln osob [EU countries accepted almost 7 million refugees from Ukraine, 3 million people have already returned]. Available at: <https://espreso.tv/kraini-es-priynali-mayzhe-7-mln-bizhentsiv-z-ukraini-nazad-vzhe-povernulis-3-mln-osib> (accessed: July 12, 2022).
5. Libanova E. M. (2018). Zovnishni trudovi mihratsii ukrainsiv: masshtaby, prychny, naslidky. [External labor migration of Ukrainians: scope, causes, consequences]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*. № 2. P. 11–26.
6. Libanova E. M., Pozniak O. V. (2020). Zovnishnia trudova mihratsiia z Ukrainy: vplyv COVID-19. [External labor migration from Ukraine: impact of COVID-19]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*. № 4. P. 25–40.
7. Libanova, E. M. (2021). COVID-19: sotsialno-ekonomichni vtraty 2020 roku ta potentsiini ryzyky [COVID-19: 2020 socio-economic losses and potential risks]. *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy*. № 6. P. 42–46. DOI: <https://doi.org/10.15407/visn2021.06.042>.
8. Malynovska O. A. (2018). Mihratsiina polityka: hlobalnyi kontekst ta ukrainski realii [Migration policy: global context and Ukrainian realities: monograph]. Kyiv: NISD, 472 p. (in Ukrainian).
9. Malynovska O. A. (2011). Tsyrkuliarna mihratsiia – politychna moda chy perspektyvna model mihratsiinoho menezhmentu? [Circular migration – a political fad or a promising model of migration management?]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*. № 2. P. 95–104.
10. Malynovska O. A. (2021). Suchasnyi rozvytok mihratsiinoy polityky YeS ta mihratsiini perspektyvy Ukrainy [Modern development of EU migration policy and migration prospects of Ukraine]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*. № 2 (44). P. 92–109. DOI: <https://doi.org/10.15407/dse2021.02.092>.
11. Olefir V. I. (2005). Implementatsiia mizhnarodnykh norm shchodo protyidii nelegalnii mihratsii u natsionalne zakonodavstvo Ukrainy. [Implementation of international norms on combating illegal migration into the national legislation of Ukraine]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. Vyp. 29. P. 76–85.
12. Ryndzak O. T. (2019). Mihratsiina polityka v Ukraini: vyklyky ta inte-ratsiini perspektyvy: monohrafiia [Migration policy in Ukraine: challenges and integration prospects: monograph]. / NAN Ukrainy, DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen im. M. I. Dolishnogo»; nauk. red. d.e.n., prof. U. Ya. Sadova. Lviv: Kameniar, 422 p.
13. Suprunovskiy A. I. (2011). Mihratsiine pravo v systemi prava Ukrainy: dys. [Migration law in the legal system of Ukraine]... kand. yuryd. nauk : 12.00.01/ Nats. un-t «Odeska yurydychna akademiia» [Odesa National Law Academy University]. Odesa. 195 p.
14. Veselska L. A. (2018). Poniattia mihratsiia ta mihratsiinyi protses u suchasnykh naukovykh kontseptsiiakh [The concept of migration and migration process in modern scientific concepts]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnogo universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seriya : Derzhavne upravlinnia*. T. 29 (68). № 1. P. 8–12.; Veselska, L. A. (2017). Spetsyfika derzhavnogo rehuliuвання vymushenoii mihratsii v Ukraini za umov antyterorystychnoi operatsii [The specifics of state regulation of forced migration in Ukraine under the conditions of an anti-terrorist operation]. (№ 19. P. 59–63). Kyiv: Investytisii: praktyka ta dosvid.
15. Husarov S. M. ta in. (2016). Mihratsiine pravo Ukrainy [Migration law of Ukraine]. Kharkiv: Dim reklamy, 296 p.
16. Deklaratsiia pro derzhavnyi suverenitet Ukrainy. [Declaration on the state sovereignty of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> (accessed: July 12, 2022).
17. Malynovska O. A. (2019). Hlobalna uhoda shchodo mihratsii ta udoskonalennia mihratsiinoy polityky Ukrainy [Global agreement on migration and improvement of Ukraine's migration policy]. Problemy realizatsii Stratehii derzhavnoi mihratsiinoy polityky Ukrainy: zb. materialiv nauk.-prakt. konf. (m. Kyiv, 19 hrud. 2019 r.) / uporiad. O. A. Malynovska. Kyiv: NISD. P. 9–14.
18. Kozin S. M. Mozhyvosti vykorystannia v Ukraini dosvidu Nimechchyny u sferi pravovoho rehuliuвання zakhystu trudovykh prav mihrantiv [Possibilities of using Germany's experience in Ukraine in the field of legal regulation of the protection of labor rights of migrants]. DOI: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.5-1.17>.
19. Zahalna deklaratsiia prav liudyny vid 10.12.1948 r. [General Declaration of Human Rights dated December 10, 1948]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (accessed: January 20, 2022).
20. Mizhnarodnyi pakt pro ekonomichni, sotsialni i kulturni prava [International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text (accessed: January 20, 2022).
21. Konventsiia pro pratsivnykiv-mihrantiv (perehliana 1949 r.) [Convention on Migrant Workers]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_159#Text (accessed: January 20, 2022).
22. Ievropeiska konventsiia pro pravovyi status trudiashchykh-mihrantiv vid 24.11.1977 r. [European Convention on the Legal Status of Migrant Workers dated November 24, 1977]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_307#Text (accessed: July 12, 2022).
23. Mizhnarodna konventsiia pro zakhyst prav vsikh trudiashchykh-mihrantiv ta chleniv yikh simei [International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_203#Text (accessed: July 12, 2022).
24. Cerna L. Understanding the diversity of EU migration policy in practice: the implementation of the Blue Card initiative / University of Oxford, Policy Studies, 2013. Vol. 34. No. 2. P. 180–200.
25. Puryhina O. H., Sardak S. E. (2009). Mizhnarodna mihratsiia : navch. posib. [International migration]. Dnipro : Vyd-vo DNU, 352 p.
26. Pro Kontseptsiiu derzhavnoi mihratsiinoy polityky :Ukaz Prezydenta Ukrainy № 622/2011 vid 30 travnia 2011 roku. [On the Concept of State Migration Policy: Decree of the President of Ukraine No. 622/2011 dated May 30, 2011]. Available at: <http://www.president.gov.ua/documents/13642.html> (accessed: July 12, 2022).
27. Stratehiia mihratsiinoy polityky do 2025 roku: osnovni polozhen-nia [Migration policy strategy until 2025: main provisions]. Available at: <https://europewb.org.ua/strategiya-migratsijnoyi-polityky-do-2025-roku/> (accessed: July 12, 2022).
28. Konstytutsiia Ukrainy: Pryiniata na piatii sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 chervnia 1996 r. [Constitution of Ukraine: Adopted at the fifth session of the Verkhovna Rada of Ukraine on June 28, 1996.] Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1996. № 30. St. 141.
29. Pro hromadianstvo : Zakon Ukrainy vid 18 sichnia 2001 r. 31. [On citizenship: Law of Ukraine dated January 18, 2001]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text> (accessed: July 12, 2022).
30. Pro natsionalni menshyny v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 25 chervnia 1992 r. [On National Minorities in Ukraine: Law of Ukraine of June 25, 1992]. Available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T249400.html (accessed: July 12, 2022).
31. Pro bizhentsiv ta osib, yaki potrebuut dodatkovoho abo tymchasovoho zakhystu : Zakon Ukrainy (Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) [On refugees and persons in need of additional or temporary protection: Law of Ukraine (Information of the Verkhovna Rada of Ukraine). 2012, № 16, st. 146).
32. Pro pravovyi status inozemtsiv ta osib bez hromadianstva: Zakon Ukrainy vid 8 lypnia 2011 r. [On the legal status of foreigners and stateless persons: Law of Ukraine dated July 8, 2011]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text> (accessed: July 12, 2022).
33. Pro poriadok vyizdu i vizdu v Ukrainu hromadian Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 21 sichnia 1994r. [On the procedure for leaving and entering Ukraine for citizens of Ukraine: Law of Ukraine dated January 21, 1994]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3857-12#Text> (accessed: July 12, 2022).
34. Bieliavtseva V. V. (2018). Pravove rehuliuвання mizhnarodnykh mihratsiinykh protsesiv. [Legal regulation of international migration processes]. Informatsiia i pravo. № 2 (25). P. 103–109.

Summary. The activation of migration processes in the world proved the difficulties of the processes of their regulation. Uncontrolled illegal migration can lead to internal conflicts within countries, threaten the unity of states within the European Union, and affect the social security of the world. All this requires a clear legal framework in which migration processes should take place.

The purpose of the study is to analyze the role of migration law and migration management in the management system of migration processes in the modern world. The intensification of migration legislation since the independence of Ukraine, the difficulties of its formation related to the Soviet past are noted. For most countries of the world, the phenomenon of international migration is common. Since the beginning of the 1990s, with the opening of the borders of the former USSR, Ukraine faced the problems of regulatory and legal regulation of migration for the first time. Prior to that, the Constitution of the USSR and the constitutions of the Union Republics did not declare the right of citizens to freedom of movement, choice of place of stay and residence. Internal territorial movements were regulated administratively, and a kind of political taboo was imposed on external migration.

Legal regulation of migration processes in the XXI century became one of the priorities on the agenda of modern Europe and the world, a condition for preserving the social security of the world. The political and legal regulation of migration includes the creation of a regulatory and legal framework, the formation of political institutions that will perform legislative, executive, regulatory, monitoring, control and other functions related to the processes of population migration.

It is highlighted that effective migration management in combination with migration law and a reasonably structured migration policy is a mechanism of legal and social regulation of migration processes. International and domestic documents are presented that provide legal regulation of migration, demonstrate the global nature of the phenomenon and bring it up for discussion at the level of world organizations and associations. The example of the migration crisis in Europe shows the vulnerability and inability of advanced countries to find common solutions to solve the refugee problem. A warning was expressed that massive waves of migration, caused, among other things, by the war in Ukraine, could become a destabilizing factor within the European Union community. The urgent need for revision of migration legislation in the world, formation of an effective migration policy of Ukraine and its tools such as migration law and migration management has been proven.

Keywords: migration law, migration management, migration processes, migration policy.